

SPIS TREŚCI

OD AUTORÓW	17
❖ ROZDZIAŁ 1	
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PRAWA KONSTITUCYJNEGO	19
1.1. Wyjaśnienia wstępne	19
1.2. Prawo konstytucyjne w systemie prawa	22
1.3. Źródła prawa	25
1.3.1. Podstawowe założenia konstytucyjnego systemu źródeł prawa . . .	25
1.3.2. Prawo obowiązujące powszechnie	29
1.3.3. Charakterystyka najważniejszych aktów powszechnie obowiązujących	31
1.3.4. Akty prawa wewnętrznego	40
1.3.5. Ogłaszanie aktów normatywnych	45
Wykaz ważniejszej literatury	49
❖ ROZDZIAŁ 2	
PROPEDEUTYKA WIEDZY O KONSTITUCJI	51
2.1. Wyjaśnienia wstępne	51
2.2. Zagadnienia proceduralne	53
2.2.1. Ustanowienie i zmiana konstytucji	53
2.2.2. Obowiązki, stosowanie i przestrzeganie konstytucji	54
2.3. Zagadnienia regulacyjne	57

2.3.1. Struktura konstytucji.	57
2.3.2. Treść konstytucji.	61
2.3.3. Funkcje konstytucji	63
Wykaz ważniejszej literatury	64
❖ ROZDZIAŁ 3	
SYSTEM ORGANÓW PAŃSTWOWYCH	65
3.1. Wyjaśnienia wstępne	65
3.2. Zasady kreujące system organów państwowych	67
3.2.1. Zasada podziału władz	67
3.2.2. Zasada jedności władzy państwowej	69
3.3. System organów państwowych według wybranych koncepcji modelowych	70
3.3.1. Model parlamentarno-gabinetowy	70
3.3.2. Model prezydencki	72
3.3.3. Model parlamentarno-komitetowy	74
3.3.4. Modele mieszane	76
Wykaz ważniejszej literatury	79
❖ ROZDZIAŁ 4	
WYBRANE ZASADY USTROJU RZECZYPOSPOLITEJ.	80
4.1. Pojęcie zasad ustrojowych	80
4.2. Zasada suwerenności Narodu	81
4.3. Zasada niepodległości i suwerenności RP.	86
4.4. Zasada republikańskiej formy państwa	89
4.5. Zasada demokratycznego państwa prawa	90
4.6. Zasada reprezentacji politycznej	95
4.7. Zasada podziału władzy i równoważenia się władz.	97
4.8. Zasada pluralizmu politycznego	99
4.9. Zasada społecznej gospodarki rynkowej.	101
4.10. Zasada pomocniczości	106
Wykaz ważniejszej literatury	108
❖ ROZDZIAŁ 5	
KONSTYTUCYJNOPRAWNY WYMIAR CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ.	110
5.1. Uwagi wstępne	110
5.2. Droga Polski do Unii Europejskiej	111

5.3. Konstytucja RP a przystąpienie Polski do organizacji międzynarodowej	113
5.4. Postanowienia Konstytucji RP odnoszące się do relacji między prawem krajowym a prawem unijnym i międzynarodowym.	119
5.5. Relacje między prawem Unii Europejskiej a prawem polskim – najważniejsze zagadnienia praktyczne.	120
5.6. Kwestia suwerenności państw członkowskich Unii Europejskiej	128
5.7. Rola orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz sądów krajowych w stosowaniu prawa unijnego	133
5.8. Polska a organy Unii Europejskiej.	134
5.9. Uwagi końcowe.	137
Wykaz ważniejszej literatury	137

❖ ROZDZIAŁ 6

WOLNOŚCI, PRAWA I OBOWIĄZKI CZŁOWIEKA I OBYWATELA 141

6.1. Racjonalizacja konstytucyjnej regulacji praw jednostki	141
6.1.1. Zagadnienia podstawowe	141
6.1.2. Ogólna charakterystyka nowej polskiej regulacji konstytucyjnej praw jednostki	149
6.2. Kwestie terminologiczne	150
6.2.1. Pojęcia „prawo”, „wolność”, „obowiązek”.	150
6.2.2. „Prawa człowieka” oraz „prawa obywatela”.	155
6.3. Katalog konstytucyjnych wolności i praw jednostki	160
6.3.1. Zasada równości oraz zakaz dyskryminacji	160
6.3.2. Wolności i prawa osobiste	164
6.4. Wolności i prawa polityczne	177
6.5. Wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne	180
6.6. Obowiązki jednostki	187
6.7. Środki ochrony wolności i praw jednostki	189
Wykaz ważniejszej literatury	194

❖ ROZDZIAŁ 7

**PRAWO WYBORCZE DO SEJMU I SENATU RP
ORAZ STATUS PRAWNY POSŁÓW I SENATORÓW 196**

7.1. Prawo wyborcze do Sejmu i Senatu.	196
--	-----

7.1.1. Uwagi wprowadzające	196
7.1.2. Uwagi na temat rozwiązań przyjętych w Kodeksie wyborczym z dnia 5 stycznia 2011 r. (Dz.U. Nr 21, poz. 112).	198
7.1.3. Zasady prawa wyborczego	201
7.1.4. Organizacja wyborów	209
7.1.5. Zgłaszanie kandydatów na posłów i senatorów	211
7.1.6. Kampania wyborcza i jej finansowanie.	213
7.1.7. Głosowanie i ustalanie wyników wyborów	215
7.1.8. Weryfikacja ważności wyborów	217
7.1.9. Wygaśnięcie mandatu i uzupełnienie składu Sejmu i Senatu.	218
7.2. Status prawny posłów i senatorów.	218
7.2.1. Mandat przedstawicielski	218
7.2.2. Gwarancje niezależności posła i senatora	220
7.2.3. Immunitet parlamentarny	223
7.2.4. Prawa i obowiązki posłów i senatorów.	226
7.2.5. Warunki wygaśnięcia mandatu posła i senatora	227
Wykaz ważniejszej literatury	228
❖ ROZDZIAŁ 8	
REFERENDUM I OBYWATELSKA INICJATYWA USTAWODAWCZA.	230
8.1. Uwagi wprowadzające	230
8.2. Referendum ogólnokrajowe	241
8.3. Referendum lokalne	253
8.4. Obywatelska inicjatywa ustawodawcza	261
Wykaz ważniejszej literatury	267
❖ ROZDZIAŁ 9	
SEJM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ	269
9.1. Pozycja prawno-ustrojowa Sejmu RP	269
9.2. Zakres kompetencji Sejmu	280
9.3. Kompetencje ustawodawcze Sejmu	289
9.4. Organizacja i tryb funkcjonowania Sejmu	305
Wykaz ważniejszej literatury	320
❖ ROZDZIAŁ 10	
SENAT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.	323
10.1. Uwagi wstępne	323
10.2. Pozycja prawno-ustrojowa Senatu RP.	324

10.3. Zakres kompetencji Senatu	327
10.4. Organizacja i tryb pracy Senatu	331
Wykaz ważniejszej literatury	344
❖ ROZDZIAŁ 11	
ZGROMADZENIE NARODOWE	346
Wykaz ważniejszej literatury	351
❖ ROZDZIAŁ 12	
PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ	352
12.1. Uwagi wstępne	352
12.2. Pozycja Prezydenta w systemie ustrojowym RP oraz zagadnienie jego odpowiedzialności	354
12.3. Zasady i tryb wyboru Prezydenta RP	362
12.3.1. Uwagi wprowadzające	362
12.3.2. Organizacja, przebieg wyborów i ich weryfikacja	363
12.3.3. Zgłaszanie kandydatów i warunki wyboru	364
12.3.4. Kadencja, objęcie urzędu i wygaśnięcie mandatu Prezydenta	366
12.3.5. Zasada <i>incompatibilitas</i>	367
12.4. Kompetencje Prezydenta RP	369
12.4.1. Uprawnienia Prezydenta RP w stosunkach z Sejmem i Senatem	369
12.4.2. Uprawnienia Prezydenta RP wobec Rady Ministrów	378
12.4.3. Relacje Prezydenta RP z władzą sądowniczą	383
12.4.4. Akty urzędowe Prezydenta RP	385
12.4.5. Pozostałe uprawnienia Prezydenta RP	391
12.4.5.1. Uprawnienia w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa Państwa	391
12.4.5.2. Uprawnienia w dziedzinie bezpieczeństwa Państwa	393
12.4.5.3. Uprawnienia Prezydenta RP w dziedzinie spraw zagranicznych Państwa	397
12.4.5.4. Niektóre inne uprawnienia Prezydenta RP wynikające z nowej Konstytucji oraz nie wynikające z niej	401
12.5. Aparat pomocniczy Prezydenta RP	402
12.6. Wynagrodzenie Prezydenta RP i uposażenie byłego Prezydenta RP	403
Wykaz ważniejszej literatury	406

❖ ROZDZIAŁ 13	
RADA MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ I ADMINISTRACJA RZĄDOWA.	409
13.1. Pozycja ustrojowa Rady Ministrów i jej funkcje	409
13.2. Sposób kreowania Rady Ministrów	416
13.3. Skład Rady Ministrów	420
13.4. Zakres działania Rady Ministrów	437
13.5. Zagadnienie odpowiedzialności rządu i jego członków	441
13.6. Tryb pracy Rady Ministrów	445
13.7. Terenowa administracja rządowa.	451
Wykaz ważniejszej literatury	458
❖ ROZDZIAŁ 14	
USTRÓJ SĄDOWNICTWA I PROKURATURY.	460
14.1. Sądownictwo	460
14.1.1. Uwagi wstępne	460
14.1.2. Konstytucyjne zasady organizacji i funkcjonowania sądownictwa	461
14.1.3. Struktura sądów	464
14.1.3.1. Sąd Najwyższy	465
14.1.3.2. Sądy powszechne	467
14.1.3.3. Sądy administracyjne	472
14.1.3.4. Sądy wojskowe	474
14.1.4. Krajowa Rada Sądownictwa.	475
14.2. Prokuratura	478
14.2.1. Podstawy prawne działania i pozycja ustrojowa prokuratury . . .	478
14.2.2. Struktura organizacyjna prokuratury	480
14.2.3. Zadania prokuratury	483
14.2.4. Status prawny prokuratorów.	485
Wykaz ważniejszej literatury do pktu 14.1.	487
Wykaz ważniejszej literatury do pktu 14.2.	488
❖ ROZDZIAŁ 15	
TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY I TRYBUNAŁ STANU	489
15.1. Trybunał Konstytucyjny	489
15.1.1. Pozycja ustrojowa	489
15.1.1.1. Trybunał Konstytucyjny w systematyce Konstytucji z 1997 r.	490

15.1.2. Skład i organizacja	491
15.1.2.1. Skład	491
15.1.2.2. Organy TK.	494
15.1.2.2.1. Zgromadzenie Ogólne	494
15.1.2.2.2. Prezes	495
15.1.3. Kompetencje TK	496
15.1.3.1. Kontrola konstytucyjności aktów normatywnych	496
15.1.3.1.1. Kontrola konstytucyjności a kontrola legalności prawa	497
15.1.3.1.2. Przedmiot a wzorzec kontroli	497
15.1.3.1.3. Zakres kognicji TK.	497
15.1.3.1.4. Definicja aktu normatywnego w orzecznictwie TK	498
15.1.3.1.5. Kontrola abstrakcyjna i kontrola konkretna	499
15.1.3.1.6. Pytanie prawne	501
15.1.3.1.7. Skarga konstytucyjna	502
15.1.3.1.8. Kontrola następcza a kontrola prewencyjna	507
15.1.3.1.9. Kryteria kontroli legalności prawa	507
15.1.3.1.10. Postępowanie przed TK w sprawach kontroli legalności prawa	508
15.1.3.2. Inne kompetencje Trybunału Konstytucyjnego	522
15.1.3.2.1. Badanie zgodności z Konstytucją celów i działalności partii politycznych	522
15.1.3.2.2. Rozstrzyganie sporów kompetencyjnych	525
15.1.3.2.3. Orzekanie o czasowym zastępstwie Prezydenta przez Marszałka Sejmu albo Marszałka Senatu	528
15.2. Trybunał Stanu	529
15.2.1. Pozycja ustrojowa Trybunału Stanu.	529
15.2.2. Skład i organizacja Trybunału Stanu	529
15.2.3. Odpowiedzialność konstytucyjna	533
15.2.3.1. Delikt konstytucyjny	535
15.2.3.2. Zakres podmiotowy odpowiedzialności konstytucyjnej (art. 198 Konstytucji RP)	536
15.2.4. Odpowiedzialność Prezydenta RP (art. 145 Konstytucji RP)	536
15.2.5. Odpowiedzialność członków Rady Ministrów (art. 156 Konstytucji RP)	539

15.2.6. Odpowiedzialność pozostałych osób	541
15.2.7. Odpowiedzialność posłów i senatorów (art. 107 Konstytucji RP)	541
15.2.8. Postępowanie w sprawie odpowiedzialności konstytucyjnej	543
Wykaz ważniejszej literatury 15.1	549
Wykaz ważniejszej literatury 15.2	551
❖ ROZDZIAŁ 16	
SAMORZĄD TERYTORIALNY	553
16.1. Pojęcie samorządu	553
16.2. Konstytucyjne zasady organizacji i funkcjonowania samorządu terytorialnego	554
16.3. Ustrój jednostek samorządu terytorialnego	556
16.3.1. Samorząd gminny	556
16.3.2. Samorząd powiatowy	562
16.3.3. Samorząd województwa	567
16.4. Ogólne założenia samorządowego prawa wyborczego	574
16.5. Referendum lokalne	584
16.6. Zrzeszenia jednostek samorządu terytorialnego	587
16.7. Nadzór nad samorządem terytorialnym	590
Wykaz ważniejszej literatury	595
❖ ROZDZIAŁ 17	
NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI	597
17.1. NIK w systematyce Konstytucji z 1997 r.	597
17.2. Pozycja prawno-ustrojowa NIK	597
17.2.1. NIK jako naczelny organ kontroli państwowej	598
17.2.1.1. Organ naczelny	598
17.2.1.2. Organ kontroli państwowej	599
17.2.1.3. Kontrola a nadzór	599
17.2.1.4. Kontrola państwowa	599
17.2.1.5. Kryteria podziałów kontroli	600
17.2.2. Zakres podmiotowy i przedmiotowy kontroli NIK	601
17.2.2.1. Regulacja konstytucyjna	601
17.2.2.2. Regulacja ustawowa	602
17.2.3. Zasada podległości NIK Sejmowi	604
17.2.3.1. Ujęcie historyczne	604
17.2.3.2. Obowiązująca regulacja – ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r.	605

17.2.4. Zasada kolegialności	606
17.2.4.1. Prezes NIK	606
17.2.4.2. Kolegium NIK	608
17.2.5. Organizacja wewnętrzna NIK	610
17.2.5.1 Jednostki organizacyjne NIK	610
17.2.5.1.1. Departamenty	610
17.2.5.1.2. Delegatury	611
17.2.5.1.3. Biura	611
Wykaz ważniejszej literatury	611
❖ ROZDZIAŁ 18	
RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH I RZECZNIK PRAW DZIECKA	613
18.1. Uwagi wstępne	613
18.2. Pozycja ustrojowa Rzecznika Praw Obywatelskich.	617
18.3. Sposób kreacji Rzecznika	620
18.4. Zakres zadań Rzecznika	622
18.5. Tryb i formy działania Rzecznika	626
18.6. Rzecznik Praw Dziecka – ogólne wprowadzenie	631
Wykaz ważniejszej literatury	637
❖ ROZDZIAŁ 19	
KRAJOWA RADA RADIOFONII I TELEWIZJI	638
19.1. Charakter prawno-ustrojowy Rady.	638
19.2. Problem opłat abonamentowych	642
19.3. Członkowie Rady	643
19.4. Sprawozdanie i kwestia odpowiedzialności politycznej Rady	645
19.5. Status prawny Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w orzecznictwie TK	647
Wykaz ważniejszej literatury	650
❖ ROZDZIAŁ 20	
FINANSE PUBLICZNE	651
20.1. Skarb Państwa	654
20.2. Zasada władztwa daninowego	657
20.3. Budżet państwa	662

20.4. Tryb uchwalania ustawy budżetowej	670
20.5. Wykonanie i kontrola wykonania ustawy budżetowej	678
20.6. Narodowy Bank Polski	681
Wykaz ważniejszej literatury	690
❖ ROZDZIAŁ 21	
STANY NADZWYCZAJNE	692
21.1. Pojęcie oraz geneza instytucji stanów nadzwyczajnych	692
21.1.1. Pojęcie	692
21.1.2. Geneza	693
21.2. Cechy charakterystyczne	693
21.2.1. Wzmocnienie uprawnień egzekutywy	693
21.2.2. Ograniczenia praw podstawowych	694
21.3. Stany nadzwyczajne w Konstytucji z 1997 r.	694
21.3.1. Stan wojenny	697
21.3.1.1. Procedura wprowadzenia	697
21.3.1.2. Przesłanki	698
21.3.1.3. Rozporządzenia Prezydenta RP z mocą ustawy	699
21.3.2. Stan wyjątkowy	701
21.3.2.1. Procedura wprowadzenia	701
21.3.2.2. Przesłanki	701
21.3.2.3. Maksymalny czas trwania	702
21.3.3. Stan klęski żywiołowej	702
21.3.3.1. Procedura wprowadzenia	702
21.3.3.2. Przesłanki	702
21.3.3.3. Maksymalny czas trwania	703
21.4. Stan wojny a stany nadzwyczajne	703
21.5. Ograniczenia praw podstawowych w stanach nadzwyczajnych	705
21.5.1. Standard krajowy	705
21.5.2. Standardy międzynarodowe	707
21.6. Stany nadzwyczajne a terroryzm	708
Wykaz ważniejszej literatury	710